

dr Zofia Płuciennik,
dr hab. Barbara H. Łabanowska prof. nadzw. IO
**Metodyka prowadzenia obserwacji występowania
śluzownicy ciemnej *Caliroa limacina* Retz.**

Śluzownica ciemna *Caliroa limacina* (Synonimy *Eriocampoides limacina* Retz., *Eriocampa adumbrata* Kl) jest błonkówką z rodziny Tenthredinidae (Pilarzowate).

Występowanie i rośliny żywicielskie

Występuje w różnych rejonach świata, w Europie, Azji, w Północnej i Południowej Ameryce, Australii i Nowej Zelandii. W Polsce występuje na terenie całego kraju, ale w zmiennym nasileniu. W ostatnich latach notowana jest sporadycznie, tylko lokalnie występuje bardziej licznie, głównie w nasadzeniach amatorskich lub uprawach ekologicznych. Szkodnik ten zasiedla głównie wiśnie i czereśnie, rzadziej grusze, śliwy i inne drzewa oraz krzewy (Miles 1935, Fornaciari i Vergnani 2006, Cetin i in. 2008, Bondarenko i in. 1991).

Opis szkodnika

Śluzownica ciemna jest błonkówką długości 5 mm, z dwoma parami błoniastych skrzydeł o rozpiętości 8-9 mm, barwa ciała jest czarna. Jaja barwy lekko zielonkawej, owalne, wydłużone. Larwy zielonożółte z czarną głową, dorastają do 1 cm, są pokryte czarną śluzowatą substancją i wyglądem przypominają ciało ślimaków nagich. Poczwarzka jest biaława.

Objawy żerowania i szkodliwość

Larwy śluzownicy ciemnej żerują na górnej stronie blaszki liściowej, zeskrobując miękisz. W miejscu żerowania pozostaje delikatna siateczka z nerwów (żyłek) oraz dolnej strony blaszki liściowej. Silniej uszkodzone liście stopniowo brunatnieją, a drzewo wygląda jakby było opalone ogniem. Przy dużej liczebności szkodnika drzewa wcześniej tracą liście, zmniejsza się ich powierzchnia asymilacyjna. Osłabione rośliny łatwiej przemarzają podczas zimy.

Rozwój szkodnika

W ciągu roku śluzownica ciemna rozwija dwa pokolenia (Miles 1935, Alford 1984, Zajanckauskas i Ryliskiene 1979). Zimują larwy drugiego pokolenia w kokonach w glebie, które przepoczwarczają się wiosną. Błonkówki wylatują w drugiej połowie maja i w czerwcu. Samice składają jaja pod skórą liścia na jego dolnej stronie.

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.

W jednym liściu można spotkać od kilku do nawet 20-30 jaj złożonych przez różne samice. Płodność samic wynosi 50-75 jaj, okres ich inkubacji, w zależności od temperatury, trwa 1-2 tygodnie. Wylęgłe larwy żerują na liściach roślin żywicielskich przez około 4 tygodnie. Błonkówki drugiego pokolenia pojawiają się pod koniec lipca. Okres żerowania larw pierwszego pokolenia przypada na czerwiec i pierwszą połowę lipca, natomiast drugie pokolenie uszkadza liście drzew w sierpniu. Wyrośnięte larwy drugiego pokolenia linieją, pozbywają się śluzu i schodzą do gleby, gdzie budują kokon i zimują.

Czynniki ograniczające, profilaktyka i zwalczanie

Zabiegi ochronne prowadzi się tylko w zagrożonych sadach w okresie żerowania larw na liściach. Skuteczne są preparaty o działaniu kontaktowym i wgłębnym.

Obserwacje własne

W 2014 roku monitoring występowania śluzownicy ciemnej prowadzono w 20 sadach wiśniowych położonych w różnych rejonach naszego kraju. Badaniami objęto kilku - kilkunastoletnie sady produkcyjne odmiany Łutówka, z których dwukrotnie w sezonie pobierano próby liści i sprawdzano na obecność larw śluzownicy ciemnej i uszkodzeń przez nią powodowanych. Pierwsza ocena obecności szkodnika została przeprowadzona w drugiej połowie czerwca oraz w lipcu (okres żerowania larw pierwszego pokolenia) i powtórnie w drugiej połowie sierpnia – pierwszej dekadzie września (okres żerowania larw drugiego pokolenia). Z każdego sadu z losowo wybranych 20 drzew pobierano po 10 liści (razem 200 liści podczas każdej lustracji). W pobranych próbach liści w żadnym sadzie nie stwierdzono obecności pierwszego pokolenia śluzownicy ciemnej. Podczas ponownej lustracji, w okresie żerowania larw drugiego pokolenia w trzech sadach odnotowano uszkodzenia liści: Brzezna (1% uszkodzeń) , Budy Chojnackie (1% uszkodzeń), Turowa Wola (2% uszkodzonych liści oraz 1 larwa śluzownicy ciemnej). W pozostałych sadach liście były czyste, bez uszkodzeń.

Metodyka prowadzenia obserwacji

W sadach wiśniowych i czereśniowych od czerwca do końca sierpnia należy co 2 tygodnie przeglądać po 10 liści na 20 losowo wybranych drzewach (razem 200 liści) na obecność larw śluzownicy ciemnej lub uszkodzeń przez nie powodowanych (Fot.2). Próg zagrożenia dla tego szkodnika zostaje przekroczony, gdy w przeglądanej próbie 200 liści stwierdzi się obecność 40 larw szkodnika.

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.10 „Opracowanie metodyk prowadzenia obserwacji występowania organizmów szkodliwych i oceny potrzeby wykonania zabiegów ochrony roślin”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodniczych oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.

Wyniki przeprowadzonych w 2014 roku lustracji wskazują, że obecnie zagrożenie sadów wiśniowych śluzownicą ciemną jest niewielkie.

Fot. 1 Larwa śluzownicy ciemnej

Fot. 2 Śluzownica ciemna - larwy i uszkodzenia

Literatura:

- Alford D.V., 1984. A Colour Atlas of Fruit Pests their recognition, biology and control. A Wolf Science Book, 207-208.
- Bondarenko N. V., Pospelov S. M., Persov M. P., 1991. Pear Sawfly - *Caliroa cerasi* L. in: General and agricultural entomology. Second revised edition. Leningrad: Agropromizdat, 371 (in Russian).
- Cetin G., Hantas C., Soyergin S., Burak M., 2008. Studies on Integrated Pest Management (IPM) in sweet cherry orchards in the Marmara Region of Turkey. Acta Horti. (ISHS) 795: 925-932.
- Fornaciari M., Vergnani S., 2006. Organic and integrated pear production: towards a common strategy. Rivista di Frutticoltura e di Ortofloricoltura. Vol. 68 (2): 60-63.
- Miles H. W., 1935. Biological studies of certa in species of *Caliroa costa* and *Endelomyia ashmead* (Hymenoptera symphyta). Annals of Applied Biology, 22: 116-133.
- Zajanckauskas P., Ryliskiene M., 1979. Bioecology of the cherry slug (*Caliroa limacine* Retz.) in orchards of the Lithuanian SSR. Acta Entomologica Lituanica, Vol. 4: 127-140.